

Skyddsombuden om coronaläget på skolorna

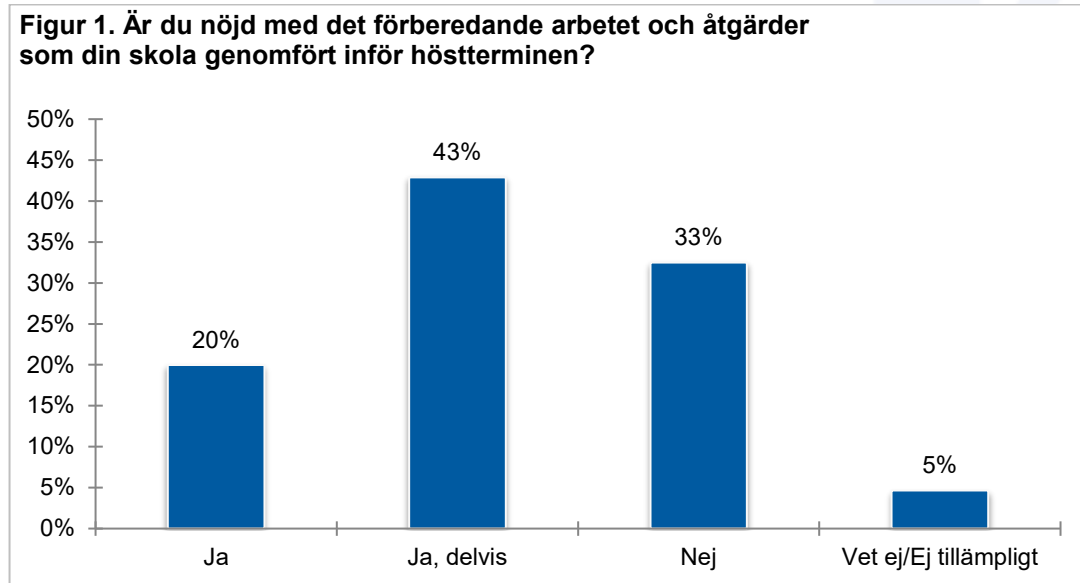
I oktober skickades en enkät till Lärarnas Riksförbunds cirka 2 500 skyddsombud, i syfte att följa upp deras roll och förutsättningar för arbetsmiljöarbetet på skolorna. Eftersom de undersökningar som förbundet genomförde under våren 2020 vittnade om ökad arbetsbelastning för lärare och kunskapstapp för elever blir det extra viktigt att följa upp hur arbetsmiljön är i nuläget och vilka åtgärder som genomförs eller saknas på skolorna. Därför ställdes skyddsombuden också inför frågor relaterade till coronapandemin för att utreda hur arbetsmiljöarbetet fungerat under dessa annorlunda omständigheter. I denna promemoria har resultaten från de frågorna sammanställts. Svarsfrekvensen på undersökningen blev 50 procent.

Sammanfattning

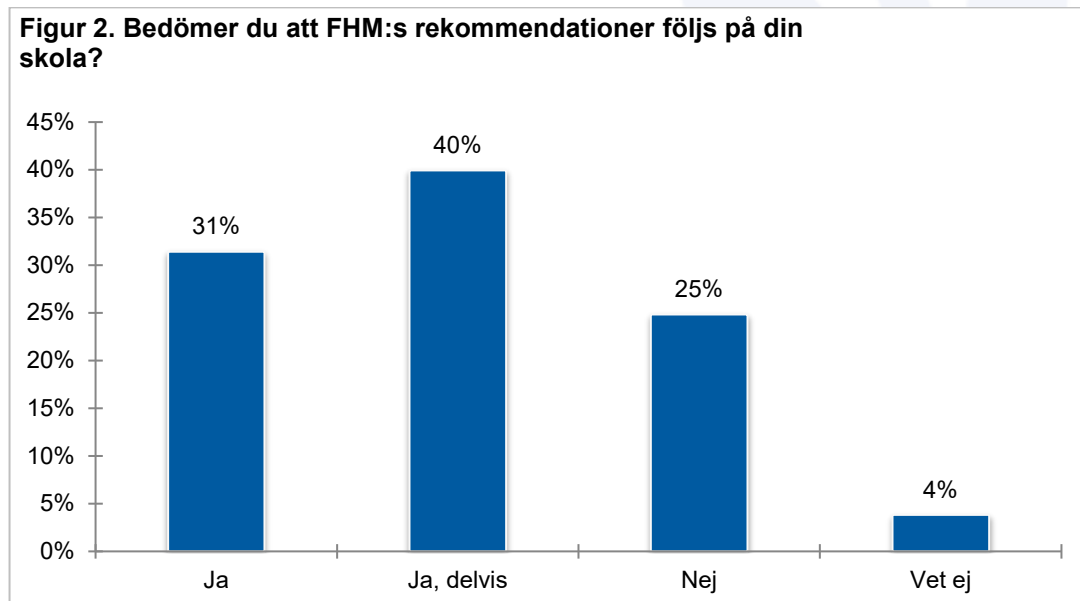
- 1 av 3 skyddsombud är *inte* nöjda med det förberedande arbetet och åtgärder som skolorna genomförde inför höstterminen.
- 1 av 4 skyddsombud bedömer att Folkhälsomyndighetens rekommendationer *inte* följs.
- Närmare 1 av 5 skyddsombud bedömer att skolan *inte* gör riskbedömningar gällande smittrisker. Endast 35 % bedömer att skolan fullt ut gör riskbedömningar och 44 % svarar att skolan delvis gör riskbedömningar.
- 8 av 10 tycker att skolan genomför adekvata åtgärder utifrån vad riskbedömningar visat (helt eller delvis).
- Problemen i grundskolan härrör till lokaler som inte tillåter social distansering, inte tillräcklig tillgång till möten på distans samt mycket vikarierande för frånvarande personal.
- Problemen i gymnasieskolan härrör också till trånga lokaler och brist på digitala möten för personalen. Däremot vittnar vissa om adekvata åtgärder som har minskat trängseln, exempelvis genom delvis distansundervisning eller att möten mellan klasser har begränsats.
- Närmare 8 av 10 skyddsombud bedömer att grundskollärare behövt vikariera mer sedan coronapandemin tog fart i Sverige. I genomsnitt uppskattas grundskollärare vikariera över 140 minuter per vecka nu, jämfört med 30 minuter under vecka 5, det vill säga innan pandemin tog fart.
- 1 av 5 skyddsombud upplever att kunskapstappet från vårterminen *inte* har hantearats på skolorna i höst. Närmare hälften svarar att kunskapstappet hanteras genom att lärare stressar mer för att hinna inom ordinarie arbetstid. Endast fåtalet svarar att det hanteras genom tillförda resurser eller att lärare kompenseras för arbete på fritiden.

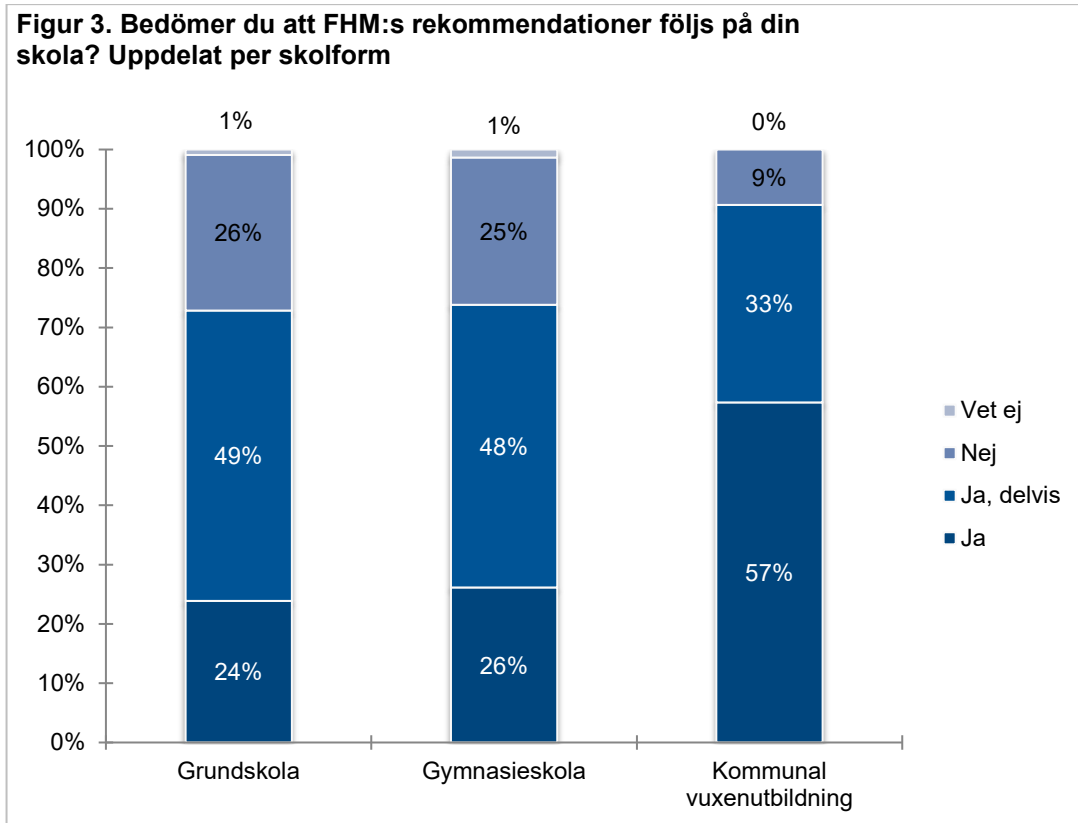
Resultat

Majoriteten av skyddsombuden svarar att de är nöjda med det förberedande arbetet och åtgärder som skolorna genomförde inför höstterminens start. Av dessa är det dock endast 20 procent som svarar att de fullt ut är nöjda med det förberedande arbetet. Andelen helt nöjda är som lägst i grundskolan, cirka 16 procent, och som högst inom vuxenutbildningen, 41 procent. Vidare är skyddsombuden inom vuxenutbildningen i lägst utsträckning missnöjda med det förberedande arbetet. Cirka en tiondel svarar nämligen att de inte är nöjda medan motsvarande andel för grund- och gymnasieskolan är cirka en tredjedel.

En fjärdedel av skyddsombuden upplever att Folkhälsomyndighetens rekommendationer inte följs på skolorna. Endast en tredjedel har svarat att de följs fullt ut, medan 40 procent upplever att rekommendationerna delvis följs. Inom vuxenutbildningen är andelen som upplever att rekommendationerna inte följs betydligt lägre än inom övriga skolformer, nämligen 10 procent jämfört med 25–26 procent inom grund- och gymnasieskolan. Samtidigt svarar närmare 6 av 10 skyddsombud inom vuxenutbildningen att rekommendationerna följs, vilket framgår av figur 3.

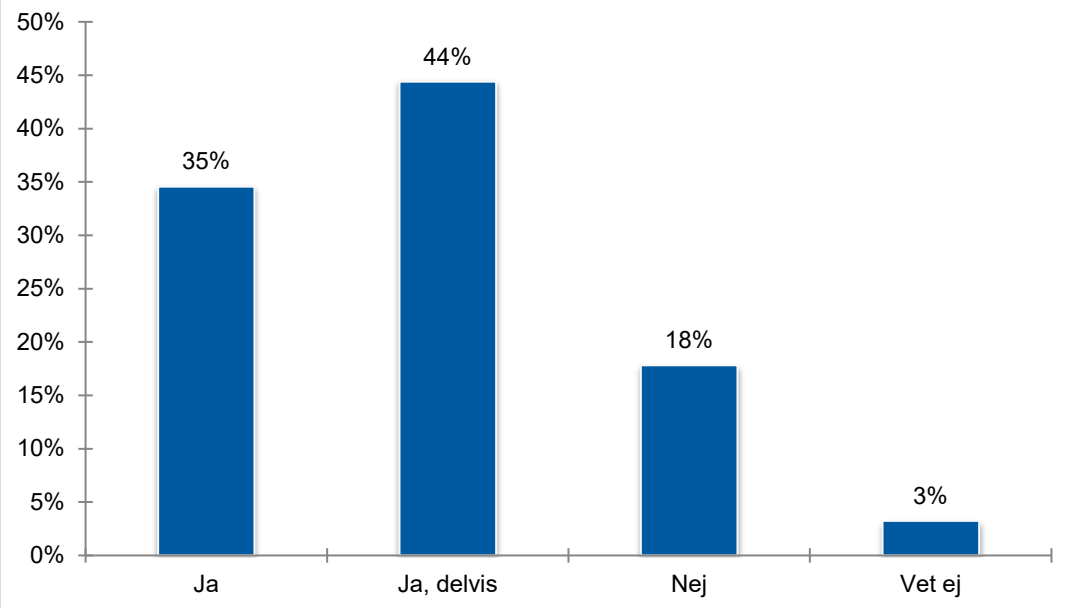
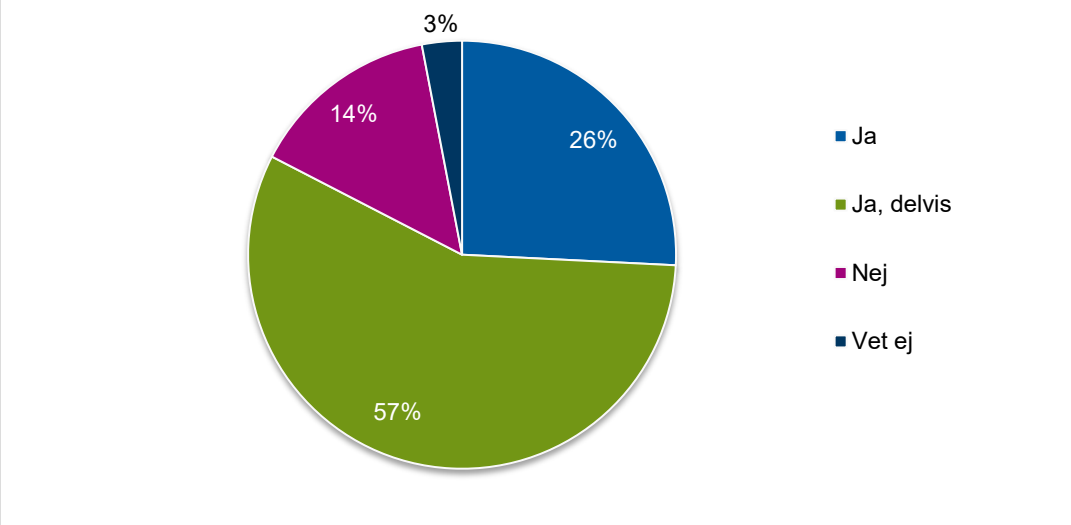

I de öppna svaren framgår att många skolor har genomfört åtgärder för att följa rekommendationerna men att de är svåruppfyllda eller att åtgärderna inte är tillräckliga. I grundskolan härrör problemen främst till lokalerna, att det är omöjligt för elever och lärare att hålla avstånd, vilket gäller både i klassrum, personalrum, korridorer, matsal och gemensamma utrymmen. Det finns inte tillräcklig tillgång till möten på distans eller tillgång till handsprit samt förekommer mycket vikarierande för frånvarande personal.

Att rekommendationerna är svåra att följa inom gymnasieskolan beror också på trånga lokaler och brist på digitala möten för personalen. Däremot vittnar vissa om adekvata åtgärder som har minskat trängseln, exempelvis att viss undervisning bedrivs på distans, fler lokaler tas i drift eller att möten mellan klasser har begränsats. Trots ökad tillgång på exempelvis handsprit och utökade städrutiner svarar många skyddsombud att tillgången ändå inte är tillräcklig.

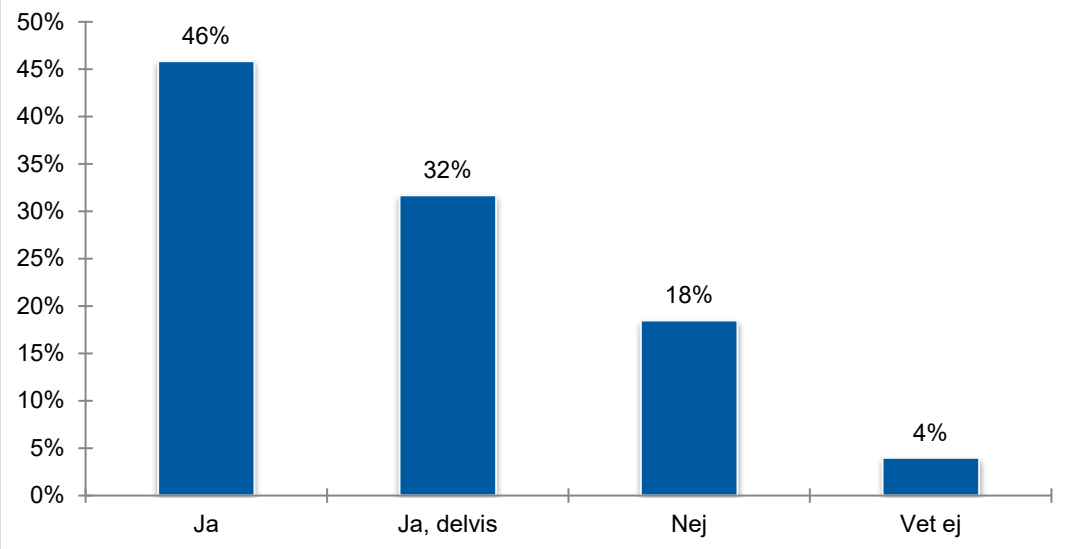
Inom vuxenutbildningen förekommer ökad arbetsbelastning på grund av att undervisningen i större utsträckning bedrivs i halvklass. Även här rapporterar lärare om situationer där det är omöjligt att hålla avstånd mellan lärare och elever samt att utökad distansundervisning leder till att fler kommer efter i undervisningen eller hoppar av.

18 procent av skyddsombuden upplever att skolorna inte gör riskbedömningar gällande smittrisker, och 44 procent anser att skolorna delvis gör riskbedömningar, vilket framgår av figur 4. Andelen som svarar ja är som högst inom vuxenutbildningen, där 56 procent upplever att skolan fullt ut gör riskbedömningar, medan motsvarande andel inom grundskola och gymnasiet är 30 respektive 37 procent. Av figur 5 framgår att bland dem som svarar ja/delvis ja att riskbedömningar görs, upplever den stora majoriteten att skolorna gör adekvata åtgärder utifrån vad riskbedömningarna har visat.

Figur 4. Bedömer du att din skola gör riskbedömningar gällande smittrisker?**Figur 5. Bedömer du att skolan gör adekvata åtgärder utifrån vad riskbedömningar visat? (av skolor som gör riskbedömningar)**

En undersökning som Lärarnas Riksförbund genomförde i våras¹ visade att lärare på grundskolorna i stor utsträckning fick bedriva dubbelarbete och täcka upp för frånvarande kollegor sedan coronapandemin på allvar bröt ut i Sverige. Därför ställdes en fråga enbart till skyddsombuden inom grundskolan för att undersöka hur mängden vikarietid ser ut under rådande omständigheter. Närmare 8 av 10 skyddsombud upplever att grundskollärare behövt vikariera mer än vanligt, vilket framgår av figur 6. Dessa fick sedan uppskatta hur många minuter vikarietid lärarna på skolan behövt genomföra i genomsnitt sedan pandemin tog fart i Sverige.

¹ Coronapandemin och undervisningens genomförande – Så påverkar coronapandemin skolan, PM nr 2. Lärarnas Riksförbund, 2020

Figur 6. Har grundskollärare behövt vikariera mer än vanligt under den pågående pandemin?**Tabell 1: Beräknad genomsnittlig vikarietid för grundskolan**

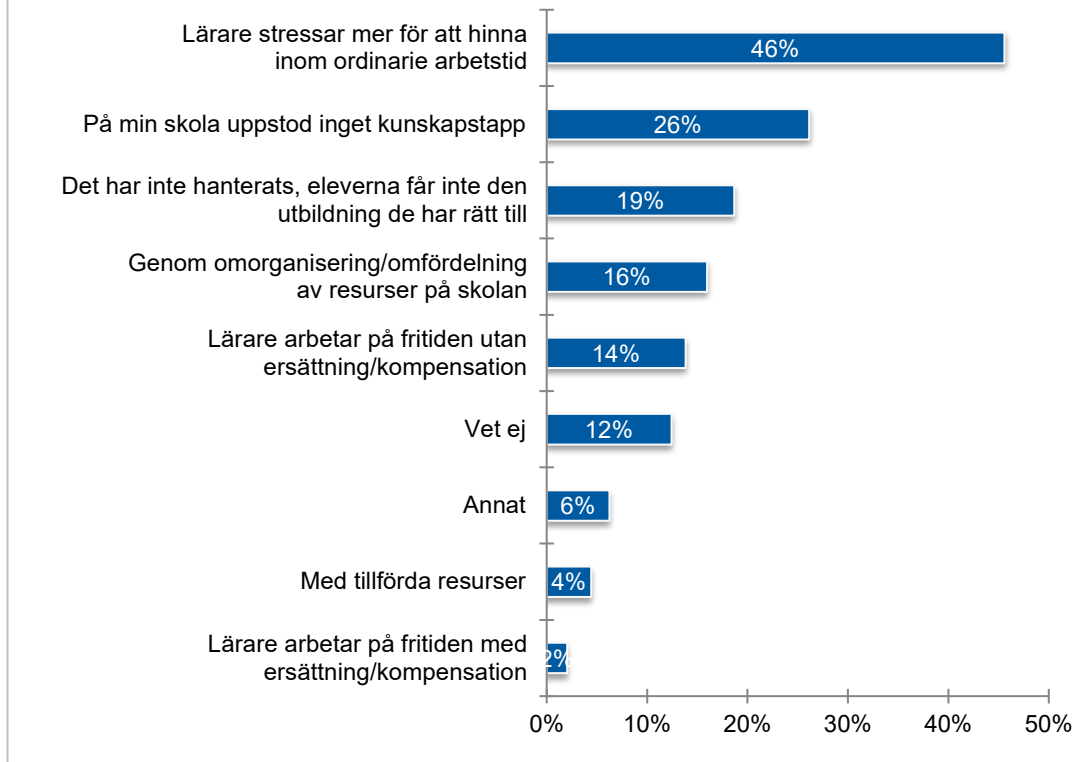
	Minuter
Genomsnittlig vikarietid longitudinella arbetsmiljöundersökningen	30
Genomsnittlig vikarietid SO-undersökning	141
därav endast ja/ja delvis	176

I tabell 1 framgår den uppskattade genomsnittliga vikarietiden² för grundskollärare. Som jämförelse presenteras hur genomsnittlig vikarietid ser ut för grundskollärare i vanliga fall, baserat på förbundets longitudinella arbetsmiljöundersökning som genomfördes i februari 2020 (precis innan pandemin bröt ut på allvar). Även om tidsperioden för frågan inte är densamma ger resultaten ändå en tydlig indikation på att grundskolläraernas vikarietid ökat betydligt jämfört med hur förhållandena var innan pandemin. I genomsnitt vikarierar grundskollärare nu 140 minuter i veckan jämfört med 30 minuter per vecka i februari.

Ytterligare lärdomar som Lärarnas Riksförbund drog från vårens undersökning om coronapandemins påverkan på undervisningen³, var att lärare i stor utsträckning inte hinner med all planerad undervisning. Därav fick skyddsombuden ta ställning till hur vårens kunskapstapp har hanterats nu under höstterminen. En fjärdedel svarar att det inte fanns något kunskapstapp kvar att hantera under hösten. Men närmare hälften svarar att lärare behöver stressa mer för att hinna inom ordinarie arbetstid. Cirka 20 procent svarar att det inte har hanterats alls, vilket torde betyda att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Endast 4 procent uppger att kunskapstappet hanteras med tillförda resurser. 14 procent av lärarna arbetar på fritiden utan ersättning eller kompensation medan endast 2 procent svarar att lärarna ersätts/kompenseras för det arbetet.

² Den beräknade genomsnittliga vikarietiden i denna undersökning bygger på att de skyddsombuden som svarat att de inte upplever en ökad mängd vikarietid har antagits ha samma vikarietid som lärare i genomsnitt har enligt longitudinella arbetsmiljöundersökningen, dvs 30 min/vecka.

³ *Coronapandemin och kunskapstappet i skolan – Så påverkar coronapandemin skolan*, PM nr 1. Lärarnas Riksförbund, 2020

Figur 7. Hur upplever du att kunskapstappet från vårterminen hanteras på din skola nu i höst?

I de öppna svaren framgår att det är svårt att faktiskt veta hur mycket eleverna har förlorat och hur stor förekomsten av fusk är. Mer distansundervisning och utökat hemarbete kräver dessutom mer planeringstid för lärare. Det förekommer att elever som missat vissa ämnen har gått på sommarskola eller lovskola på höstlovet. Lärare inom SFI vittnar fortsatt om svårigheter med ökade krav på språkkunskaper i kombination med distansundervisning.

Metodbeskrivning

Undersökningen skickades 12 oktober 2020 till närmare 2 500 skyddsombud och huvudskyddsombud, både ordinarie och biträdande, och avslutades 16 november. 98 personer nåddes aldrig av undersökningen på grund av felaktiga kontaktuppgifter och 59 ingick ej i målgruppen. Svarefrekvens för undersökningen blev 50 %. I denna promemoria har endast resultaten relaterade till coronapandemin sammanställts.

Tabell M1: Urval och svarsfrekvens

	Antal	Andel
Bruttourval	2 486	100%
Felaktiga kontaktuppgifter	98	4%
Ej i målgrupp	59	2%
Nettourval	2 329	100% (94%)
Internbortfall	93	4%
Antal fullföljda	1 062	46%
Svarsfrekvens beräknat på bruttourval		46%
Svarsfrekvens beräknat på nettourval		50%